C/2025/769

11.2.2025

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto

Vesipolitiikka: lisää vaikutusmahdollisuuksia nuorille ja naisille sekä alkuperäisväestöille ja paikallisyhteisöille

(oma-aloitteinen lausunto)

(C/2025/769)

Esittelijä: **Milena ANGELOVA**

Yhteisesittelijä: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Neuvonantaja(t)	Ioannis N. GRIGORIADIS (yhteisesittelijän neuvonantaja) Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA (esittelijän neuvonantaja)
Komitean täysistunnon päätös	18.1.2024
Oikeusperusta	työjärjestyksen 52 artiklan 2 kohta
Vastaava jaosto	”ulkosuhteet”
Hyväksyminen jaostossa	12.11.2024
Hyväksyminen täysistunnossa	4.12.2024
Täysistunnon numero	592
Äänestystulos (puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	189/2/6

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Tässä lausunnossa syvennytään sinistä diplomatiaa käsittelevän ETSK:n lausunnon ([1]) pohjalta erityisesti nuoria ja naisia sekä alkuperäisväestöjä ja paikallisyhteisöjä (myös siirtolaisia ja vammaisia henkilöitä) koskeviin kysymyksiin, sillä vesistressi koettelee eniten mm. näitä väestöryhmiä mutta niihin kuuluvilla on toisaalta myös runsaasti vielä käyttämätöntä potentiaalia edistää kestävää vesihuoltoa ja veden hyödyntämistä rauhanrakentamisen ja vakauttamisen välineenä ja osallistua siten siniseen diplomatiaan.

1.2 ETSK panee merkille, että tavoitteeksi on asetettu globaali Eurooppa, joka tuo mukanaan vaikutusvaltaa ja kumppanuuksia ([2]), ja pitää myönteisenä, että Euroopan komissioon nimitetään ympäristöasioista, vesiresilienssistä ja kilpailukykyisestä kiertotaloudesta vastaava komissaari. Komitea kehottaakin kiinnittämään edellä mainittuihin väestöryhmiin asianmukaista huomiota EU:n ulkosuhteissa ja kansainvälisessä yhteistyössä ja perustamaan unionin ***kärkikumppanuusohjelman, jonka puitteissa näiden ryhmien vaikutusmahdollisuuksia voidaan lisätä yhdennetysti*** jäljempänä kohdassa 4.4 tarkemmin kuvatulla tavalla.

1.3 Puhtaan veden saatavuus, koulutus, työllisyys ja osallistuminen päätöksentekoon ovat keskeisiä tekijöitä pyrittäessä lisäämään ihmisten vaikutusmahdollisuuksia. Vesi-, sanitaatio- ja hygieniapalvelujen eli WASH-palvelujen saantia on ratkaisevan tärkeää parantaa, sillä se vapauttaa aikaa yleissivistävään ja ammatilliseen kouluttautumiseen, monipuolistaa työllistymisvaihtoehtoja ja laajentaa mahdollisuuksia antaa oma panos vesivarojen hallintaan ja vesipolitiikkaan. Uusi teknologia yhdistettynä alkuperäiskansojen tietämykseen – jota tulee hyödyntää ja soveltaa kunnioittavasti – sekä riittävä ja tarkasti kohdennettu rahoitus ovat voimaantumisen välttämättömiä edellytyksiä. Oikeudellisen kehyksen muodostavat kansainväliset ihmisoikeuksia, työelämää, korruption torjuntaa ja ympäristöä koskevat sopimukset. Vaikutusvallan vahvistumista edistävät niin ikään tiedotuskampanjat vesiasioista.

([1]) EUVL C, C/2023/862, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/862/oj.
([2]) Ursula von der Leyenin komission poliittiset suuntaviivat, heinäkuu 2024.

1.4 Nuoret tarvitsevat voimaantuakseen myönteisiä työllistymisnäkymiä ja koulutusmahdollisuuksia peruskoulutuksesta aina ammattikoulutukseen ja korkea-asteen koulutukseen saakka. Nuorille – jotka ovat nykypäivän muutosvoimia ja tulevia päätöksentekijöitä ([3]) – olisi tarjottava vesiosaamisen lisäksi myös yleisiä kansalais-, kansalaisuus- ja yrittäjätaitoja, jotta he voivat antaa oman panoksensa vesivarojen hallintaan, työllisyyden edistämiseen ja politiikan muotoiluun. Joissakin yhteisöissä, esimerkiksi monien alkuperäisväestöjen keskuudessa, nuorille uskotaan johtotehtäviä, ja heidän kokemuksistaan voidaan ottaa oppia.

1.5 Asianmukaiset WASH-palvelut ovat olennaisen tärkeitä naisten toimintamahdollisuuksien parantamiseksi, sillä useimmilla huomattavasta vesistressistä kärsivillä alueilla ratkaisujen löytäminen jää naisten ja nuorten tyttöjen huoleksi, mikä kaventaa heidän kouluttautumis-, työllistymis- ja henkilökohtaisen kehityksen mahdollisuuksiaan. Toinen keskeinen tekijä on sukupuolten täysi tasa-arvo koulutuksessa, työelämässä, viranomaisyhteyksissä ja yrittäjänä. On kiinnitettävä asianmukaista huomiota kunnollisiin työoloihin ja -ehtoihin, myös syrjinnän ja häirinnän ennaltaehkäisyyn. Jotta naiset voivat toimia yrittäjinä, heillä on oltava tasavertaiset mahdollisuudet infrastruktuurin ja maan käyttöön sekä rahoituksen saantiin. Lisäksi liiketoimintaympäristön on oltava korruptoitumaton. Naisia olisi myös kannustettava johtaviin asemiin politiikassa ja liike-elämässä sekä erilaisissa vesivarojen hallintaa ja sinistä diplomatiaa edistävissä organisaatioissa ja tuettava johtotehtävissä.

1.6 On luotava konkreettisia foorumeita, joilla alkuperäisväestöryhmät ja valtion- tai paikallishallinto voivat käydä merkityksellistä vuoropuhelua. Lisäksi alkuperäisväestöille tulee tarjota ennakoivammin ja järjestelmällisemmin mahdollisuuksia osallistua kansainvälisiin yhteistyöprosesseihin. Paikallisyhteisöillä on oltava käytettävissään infrastruktuuria, ja niiden on saatava tietoa ja koulutusta. Lisäksi paikallisten kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden olisi päästävä mukaan paikalliseen päätöksentekoon. Näin voidaan osallistaa alkuperäisväestöryhmiä ja lisätä niiden vaikutusmahdollisuuksia ([4]).

1.7 Sininen teknologia ja digitaaliteknologia ovat keskeisiä pyrittäessä parantamaan vesivarojen hallintaa sekä puhtaan veden ja sanitaation saatavuutta. Koska vesi-, energia- ja digitaalijärjestelmät ovat luonteeltaan kriittisiä ja kytkeytyvät toisiinsa, infrastruktuuria on kehitettävä kaikilta osin. Veden lähteiden suojelu, kosteikkojen suojelu ([5]) sekä pilaantumisen ja biologisen saastumisen ehkäiseminen ja valvonta on ensiarvoisen tärkeää kestävän vesihuollon kannalta. Monet alkuperäisväestöryhmät noudattavat vielä nykypäivänäkin vahvoja vesienhoitoon liittyviä eettisiä periaatteita, ja näiden ryhmien osallistaminen on ratkaisevan tärkeää, jotta kasvaviin vesihaasteisiin kyetään vastaamaan.

1.8 Merkityksellinen kumppanuus ja rahoitus ovat ehdottoman tärkeitä infrastruktuurin, koulutuksen ja yleisten valmiuksien kehittämiseksi. Sekä EU:lta saatava rahoitus että kansalliset avustusohjelmat ovat keskeisiä. Rahoitusta on olennaisen tärkeää koordinoida, jotta syntyy synergiavaikutuksia ja käytettävissä olevista resursseista saadaan paras mahdollinen hyöty. On tärkeää vaihtaa keskenään hyviä käytäntöjä ja tarjota avustusohjelmille kannustimia rahoittaa vastaisuudessakin vesialan hankkeita. Toimet olisi ulotettava myös jokiin, järviin ja muihin kosteikkoekosysteemeihin, sillä ne ovat osa kriittisiä vesivaroja. On myös tarpeen kartoittaa ja seurata varojen käyttöä ja varmistaa, että rahoitus tuottaa tuloksia ja tukee haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien voimaannuttamista.

2. **Yleinen tausta ja toiminta-ala**

2.1 Käsillä oleva oma-aloitteinen lausunto on jatkoa ETSK:n lausunnolle sinisestä diplomatiasta ([6]). Lähtökohtana on sinisen diplomatian keskeinen asema ETSK:n aloitteessa, jonka tavoitteena on saada EU kiinnittämään erityistä huomiota vesivaroihin, koska ne niukkenevat jatkuvasti ja ovat ratkaisevan tärkeitä maapallon tulevaisuuden kannalta, sekä edistämään sinisen kehityksen ohjelmaa, jonka avulla parannettaisiin vesiturvallisuutta, vesiresilienssiä ja kestävää vesihuoltoa sekä EU:ssa että maailmanlaajuisesti ([7]).

([3]) Esimerkkinä voidaan mainita vesiälykästä ja vesiresilienttiä Eurooppaa koskeva eurooppalainen kansalaisaloite: https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2024/000010_fi.

([4]) Ugandan UWASNET on hyvä esimerkki tästä – https://uwasnet.org/.

([5]) Vuonna 1971 tehty Ramsarin kosteikkosopimus, johon on liittynyt 172 maata eri puolilta maailmaa, auttaa myös lisäämään haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien vaikutusmahdollisuuksia: https://www.ramsar.org/news/empowering-women-restoring-wetlands-go-hand-hand.

([6]) EUVL C, C/2023/862, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/862/oj.

([7]) EUVL C, C/2024/878, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/878/oj.

2.2 Vesi on ratkaisevan tärkeää ihmiselämän ja ihmisarvon kannalta, ja YK on tunnustanut veden ja sanitaation saatavuuden perusihmisoikeudeksi. Jokien, järvien, kosteikkojen ja pohjavettä johtavien kerrostumien suojelu ([8]) sekä asianmukaisten, helposti saatavilla olevien ja kohtuuhintaisten WASH-palvelujen turvaaminen ovat kansanterveyden ja inhimillisen kehityksen ehdottomia edellytyksiä. Vesistressi ja veteen liittyvät ongelmat ja riskit lisääntyvät kuitenkin maailmanlaajuisesti vesivarojen kestämättömän hallinnan, ilmastokriisin ja erittäin suuresta syntyvyydestä tai muista maista tapahtuvasta muuttoliikkeestä johtuvan hyvin nopean väestönkasvun seurauksena. Tämän kehityksen vuoksi vedestä on tullut ratkaisevan tärkeä strateginen voimavara.

2.3 Vesipolitiikkaa ei voida tarkastella muista asioista erillisenä kysymyksenä, koska vesi liittyy erottamattomasti ruoan ja energian tuotantoon sekä teollisuustuotantoon ja kytkeytyy tiiviisti myös terveys-, ilmasto-, biodiversiteetti- ja muihin ympäristökysymyksiin. Siihen liittyy myös vahva sukupuoliulottuvuus, sukupolvien välinen ulottuvuus ja kulttuurien välinen ulottuvuus. Vesi on elintärkeää: ilman sitä ei ole elämää. Se on ohittamaton osa kaikkia YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelman kestävän kehityksen tavoitteita. Vesipolitiikkaa olisi näin ollen tarkasteltava paitsi omana politiikanalanaan myös horisontaalisena näkökohtana, joka on otettava huomioon kaikissa toimintapolitiikoissa, kuten ETSK:n julkilausumassa EU:n sinisen kehityksen ohjelman puolesta ([9]) esitetyssä periaatteessa 1 edellytetään. Meidän kaikkien on ryhdyttävä pitämään huolta vedestä ennen kuin siitä tulee pula.

2.4 Nuoret ja naiset sekä alkuperäisväestöt ja paikallisyhteisöt (myös siirtolaiset ja vammaiset henkilöt) ovat vesistressistä eniten kärsiviä väestöryhmiä ja usein kaikkein suurimmalla koetuksella alueilla, joilla vesistressi on yleisintä. Näihin ryhmiin onkin kiinnitettävä uusissa vesistrategioissa ja -politiikoissa sekä kansainvälisessä yhteistyössä enemmän huomiota, jotta kaikille voidaan taata asianmukaiset mahdollisuudet saada vaivattomasti ja kohtuuhintaan puhdasta vettä ja WASH-palveluja sekä kestävä vesihuolto, terveellinen elinympäristö ja siten edellytykset sosiaaliseen kehitykseen. Kyseisillä väestöryhmillä on toisaalta maasta huolehtimiseen liittyvien kokemustensa, käytäntöjensä ja toimintatapojensa myötä myös runsaasti vielä käyttämätöntä potentiaalia edistää kestävää vesihuoltoa sekä veteen liittyvien konfliktien ehkäisyä ja ratkaisemista. Ne voivat olla keskeisiä ja vaikuttavia toimijoita, mikä olisi tunnustettava sekä päätöksenteon että toiminnan tasolla.

2.5 Osa EU:n alueista kärsii merkittävästi vesistressistä, ja vesistressi ja siihen liittyvät jännitteet ja konfliktit ovat maailmassa laaja ja vakava ilmiö, joka edellyttää globaalia ajattelua sekä maailmanlaajuisia, kansainvälisessä yhteistyössä toteutettavia toimia ja ratkaisuja. Tämä on erityisen tärkeää silloin, kun on kyse rajatylittävistä vesistöistä ja yhteisistä vesivaroista: vedestä tulee pyrkiä tekemään konfliktien aiheen sijasta rauhanrakentamisen väline.

2.6 Ulkomaiden vesiongelmilla on – suoraan tai välillisesti – voimakas vaikutus myös EU:hun, ja unionilla on siis vahvat kannustimet harjoittaa aktiivista sinistä diplomatiaa ulkosuhteissaan, mm. YK-järjestelmään (mm. FAO, WHO, Unesco, ILO, UNIDO ja UNDP) liittyvissä kansainvälisissä kumppanuuksissa ja monenvälisessä yhteistyössä.

2.7 Suuressa osassa Saharan eteläpuolista Afrikkaa vallitsevaan vakavaan veden puutteeseen on reagoitava erityistoimin, koska näiden alueiden hälyttävä tilanne kuvastaa hyvin maailmanlaajuisia haasteita ja Afrikan ongelmat saavuttavat ennen pitkää myös EU:n. Veden puutteen ja siitä johtuvien konfliktien ennakoidaan esimerkiksi sysäävän liikkeelle valtavia muuttovirtoja Afrikasta EU:hun, ja mittavia muuttovirtoja saattaa suuntautua myös Afrikan ja MENA-alueen (Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka) vesistressialueille, mikä lisäisi painetta entisestään. Ilmastosta ja vedestä johtuva muuttoliike on näin ollen monitahoinen kysymys, ja EU:lta tarvitaan ripeitä ja ennakoivia toimia sen ratkaisemiseksi.

2.8 ETSK tähdentää, että veteen liittyvät haasteet ovat laaja-alaisia, monimuotoisia ja mutkikkaita. Myös kuivuus on kasvava ongelma useilla alueilla, muun muassa Lähi-idässä, Keski-Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Lisähaasteita aiheutuu niin ikään siitä, että sateet käyvät yhä epäsäännöllisemmiksi. Monissa Euroopan, Afrikan, Aasian ja Latinalaisen Amerikan maissa ja tietyissä saarivaltioissa esiintyy toistuvasti niin laajoja tulvia, että ne muuttavat elämän edellytyksiä radikaalisti. Viranomaisten ensiarvoisen tärkeänä tehtävänä on varoittaa haavoittuvien alueiden asukkaita ennakkoon ja toteuttaa hätätoimia ihmishenkien pelastamiseksi ja asukkaiden auttamiseksi selviytymään. Tässä yhteydessä tulee hyödyntää uusia teknologioita mahdollisimman tehokkaasti.

([8]) Ramsarin kosteikkosopimus on hallitustenvälinen sopimus, joka tarjoaa kehyksen kaikenlaisten kosteikkojen ja niihin liittyvien luonnonvarojen suojelulle ja järkevälle käytölle. Kosteikolla tarkoitetaan tässä yhteydessä jokia, järviä, turvemaita, lampia, soita ja kaikenlaisia rannikoiden kosteikkoalueita. Ks. https://www.ramsar.org/.

([9]) https://www.eesc.europa.eu/fi/initiatives/eu-blue-deal.

2.9 Veden laadun heikkeneminen on yhä suurempi ongelma, sillä se uhkaa monien alueiden paikallisyhteisöjen elinehtoja. Rajatylittävät vesistöt, joet, järvet ja pohjavettä johtavat kerrostumat kuljettavat usein mukanaan epäpuhtauksia maasta toiseen tai alueelta toiselle, mikä vaikuttaa lukuisten ihmisten elinoloihin mutta aiheuttaa myös maiden välisiä jännitteitä. Syynä voivat olla myös tiedon puute ja infrastruktuurin vajavaisuus.

3. **Nuorten ja naisten sekä alkuperäisväestöjen ja paikallisyhteisöjen (myös siirtolaisten ja vammaisten henkilöiden) tarpeiden ja potentiaalin huomioiminen**

3.1 ***Keskeiset vaikutusmahdollisuuksia lisäävät ja tukevat tekijät***

3.1.1 Keinot suojella haavoittuvassa asemassa olevia väestöryhmiä, parantaa heidän elinolojaan vesistressialueilla ja hyödyntää entistä paremmin heidän toiminta- ja vaikutuspotentiaaliaan ovat samanlaiset kaikissa ryhmissä. Keskeisiä tekijöitä ovat puhtaan veden ja sanitaation saatavuus, valveuttaminen, yleissivistävä ja ammatillinen koulutus työmarkkinoille ja työelämään osallistumisen edistämiseksi, turvalliset foorumit tietämyksen vaihtoa varten ja osallistuminen päätöksentekoon. Kaiken tämän mahdollistamiseksi ja tukemiseksi tarvitaan uutta teknologiaa, riittävästi rahoitusta ja asianmukaiset säännöt.

3.1.2 Kun saatavilla on kunnolliset WASH-palvelut, ihmisillä on hygienian sekä puhtaan juomaveden saatavuuden kohentumisen ja veden lähteiden saastumisen vähenemisen johdosta enemmän mahdollisuuksia parempaan elämään. Tämä koskee erityisesti naisia ja nuoria tyttöjä, sillä ratkaisujen löytäminen vesiongelmiin jää perinteiden ja sosiaalisten normien vuoksi yleensä heidän huolekseen. Lisäksi monilla vesistressialueilla suuri osa naisista ja nuorista työskentelee maataloudessa seuduilla, joilla kärsitään veden puutteesta.

3.1.3 Myös koulutus ja osaamisen kehittäminen kuuluvat keskeisiin vaikutusmahdollisuuksia lisääviin tekijöihin. Veden kunnollinen saatavuus vapauttaa aikaa kouluttautumiseen, ja koulutus puolestaan lisää kestävään vesivarojen hallintaan ja johtamiseen osallistumisen mahdollisuuksia ja monipuolistaa työllistymisvaihtoehtoja. Veteen liittyvien taitojen tarpeeseen vastaamiseksi on oltava tarjolla monenlaisia koulutusmahdollisuuksia perustaitojen opiskelusta aina korkean tason ammattiosaamisen hankkimiseen olosuhteista ja tavoitteista riippuen. Näin voidaan myös varmistaa EU:n johtoasema vesitehokkaissa teknologioissa. Virallisen koulutuksen lisäksi olisi edistettävä roolimallien tarjoamista, vahvistettava vertaisverkostoja ja syvennettävä mentorointiin pohjautuvaa oppimista luomalla tilaisuuksia tietämyksen ja kokemusten siirtoon ja vaihtoon.

3.1.4 Haavoittuvassa asemassa olevia väestöryhmiä ei kuitenkaan pitäisi nähdä pelkästään koulutustoimien kohteina. Näillä ryhmillä on erityistaitoja, -tietämystä ja -kokemusta, jotka voivat auttaa parantamaan vesihuoltoa ja vettä koskevaa päätöksentekoa. Nämä ryhmät onkin erittäin tärkeää ottaa mukaan politiikan suunnitteluun sekä päätösten tekoon, täytäntöönpanoon ja arviointiin, ja päätöksentekorakenteiden on siksi mahdollistettava erilaisten intressiryhmien aito, tehokas ja kattava vuorovaikutus ja osallistuminen sen sijasta, että vain jaetaan tietoa ylhäältä alaspäin tai kuullaan väestöä yksipuolisesti alhaalta ylöspäin.

3.1.5 Puheena olevat väestöryhmät ovat osallistuneet vesidiplomatiaan etupäässä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden keskinäisten yhteyksien kautta. Tällaista epävirallista ([10]) sinistä diplomatiaa on tärkeää vahvistaa edelleen, mutta samanaikaisesti tulee myös antaa paikallisille intressiryhmille mahdollisuuksia osallistua viralliseen ([11]) hallitustason diplomatiaan. Näin voidaan varmistaa, että haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien näkemyksiä todella kuullaan, että heidän etunsa otetaan huomioon ja että heidän potentiaaliaan hyödynnetään.

3.1.6 Uusi teknologia antaa uutta pontta sekä vesihuollon parantamiselle että heikossa asemassa olevien väestöryhmien vaikutusmahdollisuuksien lisäämiselle. Innovatiivinen sininen teknologia tarjoaa uusia keinoja kehittää vedenhankintaa, ehkäistä vesipulaa ja veden saastumista sekä valmistautua veteen liittyviin riskeihin, kuten ilmastonmuutoksesta johtuviin äärimmäisiin sääoloihin. Digitaaliteknologiat ovat oleellinen osa näitä ratkaisuja, ja niitä käyttöön ottamalla voidaan myös parantaa

([10]) Epävirallisella eli toisen raiteen diplomatialla tarkoitetaan konfliktinratkaisutaktiikoihin pohjautuvia muiden kuin valtiollisten toimijoiden käytäntöjä (työpajat, keskustelut jne.), joiden avulla pyritään liennyttämään konfliktin osapuolten välistä vihaa, jännitettä tai pelkoa. Tällaiset valtiovallasta riippumattomat, epämuodolliset ja epäviralliset yhteystahot järjestävät esimerkiksi työpajoja ja keskusteluja kansalaisten keskinäisen viestinnän ja ymmärryksen parantamiseksi.

([11]) Virallista eli ensimmäisen raiteen diplomatiaa pidetään yleensä valtioiden ensisijaisena ulkopoliittisena rauhanrakentamisen välineenä. Sitä toteuttavat diplomaatit, hallituksen korkeat virkamiehet ja valtioiden johtajat, ja sen tarkoituksena on vaikuttaa poliittisiin valtarakenteisiin.

koulutuksen ja viestinnän osallistavuutta sekä laajentaa osallistumista. Koska sähköistäminen on esimerkiksi vedenjakelun ja digitaalisten yhteyksien perusedellytys, vesi-, energia- ja digi-infrastruktuuria on kehitettävä kaikilta osin, jotta yhteiskunnasta saataisiin vettä älykkäästi käyttävä ([12]). Toteuttamalla tiedotuskampanjoita veden kestävästä käytöstä ja veden lähteiden suojelusta ja kehittämällä vesiälykkäitä toimintatapoja voidaan edelleen helpottaa integroituja vesiratkaisuja.

3.1.7 Merkitykselliset kumppanuudet ja niihin liittyvä rahoitus ovat ratkaisevan tärkeitä vesialan infrastruktuurin ja koulutuksen sekä yleisten valmiuksien kehittämiseksi. Mahdollisuus saada rahoitusta on myös yrittäjyyden ja yritystoiminnan kehittämisen edellytys. EU:n rahoituksen lisäksi keskeinen rooli on myös kansainväliseen kehitysyhteistyöhön suuntautuvilla jäsenvaltiotason virastoilla ja rahoituksella; tiiviillä koordinoinnilla saadaan aikaan synergioita, ja se auttaa saavuttamaan parempia tuloksia. On ensiarvoisen tärkeää vaihtaa keskenään hyviä käytäntöjä ja kannustaa kansallisia avunantajia ottamaan paikalliset tarpeet paremmin huomioon. Niin ikään on kartoitettava ja seurattava varojen käyttöä ja varmistettava, että rahoitus on tuloksekasta ja että sen avulla tuetaan haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien vaikutusmahdollisuuksia muun muassa edistämällä vesihuoltoa ja koulutusta ja lisäämällä tietämystä vesikysymyksistä, kuten sanitaation sekä saastumisen ennaltaehkäisyn tarpeellisuudesta.

3.1.8 Oikeudellisena kehyksenä haavoittuvien ja aliedustettujen väestöryhmien suojelulle ja heidän vaikutusmahdollisuuksiensa lisäämiselle vesiasioissa ovat kansainväliset ihmisoikeuksia, työelämää, korruption torjuntaa ja ympäristöä koskevat yleissopimukset. Näiden sääntöjen täytäntöönpanoon on panostettava enemmän kaikissa maissa ja hankkeissa. Haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä on myös tärkeää valveuttaa suoraan ihmisten oikeuksista ja mahdollisuuksista veden suhteen. Samanaikaisesti tulee torjua vinoutuneita stereotypioita ja propagandaa.

3.2 *Nuorten potentiaalin hyödyntäminen*

3.2.1 Maailman kahdeksasta miljardista ihmisestä noin 1,8 miljardia on 10–24-vuotiaita, ja heidän osuutensa on kasvussa ([13]). Koska suurin osa tästä ryhmästä asuu nousevien markkinoiden maissa ja muodostaa suuren osan niiden väestöstä, nuoret ovat ensiarvoisen tärkeitä sekä vesipolitiikan kohteina että siihen vaikuttavina toimijoina. Heidän mahdollisuuksiensa parantaminen edellyttää monenlaisia toimenpiteitä, kuten on ilmennyt esimerkiksi aloitteessa, jossa autetaan Ugandan nuoria nostamaan koulutustasoaan ja pyritään turvaamaan heidän ruoan ja veden saantinsa, jotta heistä kasvaisi uusi uskon, toivon ja rakkauden innoittama sukupolvi, joka saa yhteisöissään aikaan muutoksen ([14]).

3.2.2 Väestönkasvu lisää vesivaroihin kohdistuvaa painetta entisestään, ja tämän takia on kartoitettava niin nykyiset kuin tulevatkin veden lähteisiin liittyvät riskit. Tietämystä ja ymmärrystä veden lähteiden saatavuudesta ja suojelusta sekä tähän liittyvää osaamista on siis yhä tarpeellisempaa kehittää, ja myös kestävällä vesihuollolla on näin ollen yhä suurempi merkitys. Nuoret kaipaavat kunnollisia elämisen edellytyksiä ja valoisia tulevaisuudennäkymiä ammattien ja työpaikkojen suhteen mutta ovat toisaalta myös halukkaita edistämään omalta osaltaan yhteisöjensä ja maidensa myönteistä kehitystä ja selviytymiskykyä. He ovat usein muutosvoimia ja taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöön liittyvän edistyksen airuita.

3.2.3 Poliittisessa päätöksenteossa nuoret pystyvät haastamaan vallitsevia rakenteita ja menettelyjä ja tuomaan mukanaan uusia ideoita, jos heille annetaan siihen mahdollisuus. He voivat myös auttaa innovatiivisten ratkaisujen ideoinnissa WASH-palvelujen ja vesihuollon järjestämiseen. Lisäksi he ovat kykeneviä ja halukkaita verkostoitumaan rajatylittävästi ja siten vahvistamaan kansainvälistä yhteistyötä.

3.2.4 Nuorten aktiiviselle osallistumiselle vesialan toimiin ja hallintoon on kuitenkin useita esteitä, joista voidaan mainita esimerkkeinä

— suljetut ja epäedustavat rakenteet: nuoret jäävät usein päätöksentekoprosessien ulkopuolelle, ja jos heidät otetaan mukaan, heidän näkemyksensä jätetään monesti huomioimatta

— tietoihin ja taitoihin liittyvät esteet: vesikysymykset edellyttävät usein erityisosaamista ja teknistä asiantuntemusta

— kielimuurit kansainvälisessä yhteistyössä

— suppeat mahdollisuudet kehittää omia valmiuksia

— nuorisoaloitteiden ja -liikkeiden hajanaisuus.

([12]) EUVL C, C/2024/878, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/878/oj.
([13]) 10 things you didn't know about the world's population – YK:n pääsihteerin nuorisoasioiden erityislähettilään toimisto (un.org).
([14]) https://fieldsoflife.org/why-east-africa/.

3.2.5 Nuoret tarvitsevat näiden ja muiden esteiden voittamiseksi koulutusmahdollisuuksia jo hyvin varhaisesta iästä alkaen. Tämä edellyttää, että paikallisyhteisöissä ja etäkouluissa on riittävästi opettajia ja myös että nuoret – etenkin nuoret tytöt ja naiset – voivat päästä ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä nimenomaan nuorille suunnattuihin koulutusohjelmiin, joissa opiskellaan kestävää vesihuoltoa ja vesidiplomatiaa. Näin voidaan huolehtia siitä, että seuraava sukupolvi tiedostaa nykyiset ja tulevat vesihaasteet ja on hyvin valmistautunut vastaamaan niihin. Jotta vaikutukset olisivat laajempia, olisi hyödynnettävä digitaalisia välineitä ja alustoja, jotta yhä useammat nuoret syrjäisillä vuoristo- ja saarialueilla ja muilla heikkojen palvelujen alueilla pääsisivät osallistumaan ja voisivat hyödyntää koulutus- ja päätöksentekofoorumeita.

3.2.6 Nuorille olisi tarjottava vesiosaamisen lisäksi myös yleisiä kansalais- ja kansalaisuustaitoja, jotta heillä olisi paremmat edellytykset vaikuttaa ja osallistua vesivarojen hallintaan ja vettä koskevaan päätöksentekoon. Kansalaiskasvatus on tarpeen myös tulevaisuuteen valmistautumiseksi, sillä nuoret ovat huomisen johtajia. Lisäksi se auttaa heitä osallistumaan julkiseen politiikkaan jo nyt ([15]). Nuorille olisi myös tarjottava yrittäjätaitoja, ja heitä olisi kannustettava perustamaan yrityksiä ja tuettava tällä taipaleella, mikä edistäisi työllisyyttä.

3.3 *Naisten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen*

3.3.1 Vesistressin seurauksista kärsivät eri puolilla maailmaa etupäässä naiset ja tytöt ([16]), koska veden hankinta jää perinteisesti lähinnä heidän huolekseen. Saatavilla olevien tietojen perusteella voidaan todeta seuraavaa:

— Naiset vastaavat 72 prosentissa tapauksista kotitalouksien päivittäisestä vesihuollosta ([17]), ja heiltä kuluu maailmanlaajuisesti joka päivä yhteensä 200 miljoonaa tuntia vedenhakuun ([18]).

— Vettä kannetaan keskimäärin 30 kg päivässä – usein monilla edestakaisilla matkoilla veden lähteelle ([19]).

— Alle 15-vuotiaat nuoret tytöt ovat kaksi kertaa poikia todennäköisemmin vastuussa veden hakemisesta kotiin, mikä altistaa heidät hyökkäyksille ja estää heitä käymästä koulua ja hankkimasta arvokkaita taitoja ([20]).

— Kävellessään kilometrikaupalla pitkillä vedenhakumatkoilla syrjäisille ja turvattomille paikoille ja odotellessaan pitkissä jonoissa naiset joutuvat usein kokemaan häirintää.

3.3.2 Saatavilla on tieteellistä näyttöä siitä, että WASH-palvelujen parempi saatavuus parantaa naisten mahdollisuuksia hallita elämäänsä henkilökohtaisella tasolla sekä kotitalouksissa ja yhteisöissä, mikä puolestaan kohentaa yhteisöjen tilannetta

— mahdollistamalla sen, että naiset viljelevät kasveja, kastelevat viljelyksiä ja tuottavat enemmän ruokaa itselleen ja perheelleen

— vapauttamalla naiset velvollisuudesta käyttää aikaa ja vaivaa vedenhakuun ja mahdollistamalla siten heidän osallistumisensa muuhun toimintaan, kuten koulunkäynnin ja opiskelun, yritystoiminnan, työssäkäynnin, kulttuurin harrastamisen, henkilökohtaisen kehityksen ja johtotehtävien hoitamisen, mikä lisää heidän mahdollisuuksiaan ansaita enemmän tuloja

— parantamalla lisääntymisterveyttä ja lastenhoitoa

— kasvattamalla bruttokansantuotetta.

([15]) Yksi erinomainen esimerkki tästä on veteen ja nuorison osallistamiseen keskittyvä Välimeren unionin strategia, joka tarjoaa hyödyllisen kehyksen nuorten osallistumisen lisäämiseksi vesialan hallinto- ja päätöksentekoprosesseissa. Strategiassa noudatetaan perusperiaatteita, jotka koskevat nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä kestävässä vesivarojen hallinnassa, ja painotetaan räätälöityjen valmiuksienkehittämisaloitteiden ja nuorisovetoisten hankkeiden tarvetta, sillä ne ovat ratkaisevan tärkeitä innovoinnin edistämiseksi ja sen varmistamiseksi, että nuoret eivät ole vesialalla pelkkiä osallistujia vaan myös johtoroolissa. Strategialla pyritään edistämään nuorten näkemysten huomioon ottamista sekä paikallisella että kansainvälisellä tasolla.

([16]) EUVL C 349, 29.9.2023, s. 60.

([17]) UN Women.

([18]) *Collecting water is often a colossal waste of time for women and girls*, Unicef.

([19]) FAO.

([20]) Unicef.

3.3.3 Kehittyneemmät juomavesi- ja jätevesihuollon järjestelmät ovat olennaisen tärkeitä, jotta naisten ja tyttöjen ei tarvitse enää keskittyä vesistressialueilla yksinomaan perheidensä perustarpeiden täyttämiseen ja jotta veden lähteiden suojelu paranee.

3.3.4 Naisten vaikutusmahdollisuuksia vesiasioissa auttaa lisäämään myös koulutuksen ja erilaisten oppimismahdollisuuksien saatavuus. Asianmukaista huomiota on kiinnitettävä niin ikään sen varmistamiseen, että naisilla on monipuolisia työskentelymahdollisuuksia ja kunnolliset työolot ja -ehdot, mihin kuuluu myös syrjinnän, häirinnän ja kaikenlaisen kaltoinkohtelun ehkäiseminen. Lisäksi naisille olisi tarjottava täydet mahdollisuudet yrittäjyyteen. Tämä edellyttää koulutuksen lisäksi sitä, että naisten on oikeudellisesti sallittua käyttää infrastruktuuria, maata ja luonnonvaroja ja saada rahoitusta. Mikrorahoitus voi olla tässä yhteydessä hyödyllinen väline.

3.3.5 Tasavertaiset mahdollisuudet yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen, työhön ja yrittäjyyteen liittyvät kiinteästi sukupuolten tasa-arvon yleiseen parantamiseen, joka on usein haastavaa, koska kyse on osaltaan myös kulttuurista ja yhteisöjen asenteista. Onkin erittäin tärkeää lisätä tietoisuutta sukupuolten tasa-arvon hyödyistä ja selvittää sen rakenteelliset esteet.

3.3.6 Sukupuolten tasa-arvo on paitsi ihmisoikeuskysymys myös olennaisen tärkeää väestön koko potentiaalin saamiseksi palvelemaan taloudellista, sosiaalista ja ympäristöön liittyvää edistystä. Koska naiset ovat usein vastuussa siitä, että arkiset askareet sujuvat ja että erilaiset tarpeet ja resurssit saadaan sovitettua yhteen, heillä on hyvät lähtökohdat vesivarojen kestävään hallintaan ja siniseen diplomatiaan sekä siitä huolehtimiseen, että vettä koskevissa päätöksissä otetaan huomioon laajempi kirjo erilaisia arvoja. Tämä pätee sekä käytännön vesihuoltoon että poliittiseen päätöksentekoon ja diplomatiaan ([21]). Naisia olisi siksi kannustettava luomaan uraa tällä saralla ja tuettava tässä.

3.3.7 Naisten olisi voitava päästä johtaviin asemiin, ja heitä olisi kannustettava hankkimaan teknistä ja oikeudellista asiantuntemusta ja johtamistaitoja, jotta he voivat hyödyntää potentiaaliaan politiikassa, liike-elämässä, kolmannella sektorilla ja erilaisissa kestävää vesihuoltoa ja sinistä diplomatiaa edistävissä organisaatioissa. Olisikin perustettava nimenomaan naisille tarkoitettuja vesivarojen hallintaan keskittyviä mentorointiohjelmia, jotta naiset voivat nousta johtotehtäviin ja heidän olisi helpompi osallistua päätöksentekoprosesseihin kaikilla tasoilla. Lisäksi on tärkeää tukea naisten itseluottamusta ja urakehitystä muun muassa edistämällä verkottumista kaikilla tasoilla paikallisesta aina kansainväliseen tasoon saakka. Jo toiminnassa olevista verkostoista voidaan mainita esimerkkeinä Niilin alueen naisten vesidiplomatiaverkosto sekä vesihuoltoon keskittyvä Keski-Aasian ja Afganistanin naisverkosto. Nämä verkostot ovat toimijayhteisöjä. Naisten vesidiplomatiaverkoston yleistavoitteena on naisten voimaannuttaminen ja johtajuus maiden rajat ylittävien vesialueiden korkean tason päätöksenteossa.

3.4 ***Alkuperäisväestöjen ja paikallisyhteisöjen (mukaan lukien siirtolaiset ja vammaiset henkilöt) osallistaminen***

3.4.1 Alkuperäiskansojen osuus maailman väestöstä on 5 prosenttia, ja niiden hallinnassa, omistuksessa tai hoidossa on noin 20–25 prosenttia maapallon maapinta-alasta ([22]). Alkuperäiskansoille kuuluvilla maa-alueilla sijaitsee monia kriittisiä veden lähteitä, kuten vesisäiliöitä, kosteikkoja ja jokia, joita ne ovat vaalineet vuosituhansia, usein ilman tunnustusta tästä hyötyneiltä tahoilta. Nämä väestöryhmät joutuvat kärsimään veteen liittyvistä ongelmista ensimmäisten joukossa, koska ne ovat hyvin riippuvaisia luonnonvaroista ja ekosysteemeistä. Alkuperäiskansat ovat erityisen alttiita vesiriskien vaikutuksille ruokaturvaan esimerkiksi kalatalouden, metsästyksen ja hyötyeläinten laiduntamismahdollisuuksien kautta. Kyseiset ongelmat kytkeytyvät usein kuivuuteen tai tulviin, kun taas arktisella alueella metsästysmahdollisuuksia rajoittaa ilmastonmuutoksesta johtuva jään sulaminen, joka estää jäällä liikkumisen.

([21]) Kaksi konkreettista esimerkkiä: 1) Geneva Water Hubin ja Global Water Partnership – Mediterranean -kumppanuusverkoston (GWP-Med) teettämässä vertailevassa tutkimuksessa *Empowering Women in Water Diplomacy in the Middle East and North Africa* korostetaan naisten ratkaisevaa roolia vesidiplomatiassa MENA-alueella. Tutkimus sisältää hyödyllisiä oivalluksia naisten voimaannuttamisen haasteista ja mahdollisuuksista vesialalla, ja siinä painotetaan tarvetta toteuttaa kohdennettuja toimia naisten johtajuuden edistämiseksi vesivarojen hallinnassa ja vesidiplomatiassa. 2) Ramsarin kosteikkosopimukseen liittyvä työohjelma *Gender and wetlands – The Convention on Wetlands* (ramsar.org).

([22]) https://siwi.org/publications/indigenous-people-water-and-climate-change/.

3.4.2 Alkuperäisväestöön kuuluvilla naisilla on usein ongelmia myös etnisen alkuperänsä, sukupuolensa tai alkuperäiskansaidentiteettinsä vuoksi: heihin kohdistuu ahdistelua, väkivaltaa ja työsyrjintää, ja heidän poliittisissa ja juridisissa oikeuksissaan esimerkiksi omistaa maata tai hyödyntää luonnonvaroja on puutteita ([23]). Monissa yhteisöissä alkuperäisväestön naiset ovat kuitenkin vettä koskevan tiedon haltijoita, ja heille on ratkaisevan tärkeää antaa mahdollisuus merkitykselliseen osallistumiseen.

3.4.3 Alkuperäiskansoilla on yleensä pitkäaikainen ja intensiivinen suhde veteen, maahan ja kosteikkoihin sekä ainutlaatuista tietämystä siitä, miten näitä luonnonvaroja voidaan vaalia, suojella ja käyttää kestävällä tavalla. Tämä liittyy usein niiden omiin velvollisuuksiin suojella maata – velvollisuuksiin, jotka kumpuavat alkuperäiskansojen suhteesta kotialueisiinsa. Esimerkiksi Perun Andeilla alkuperäisyhteisöt istuttavat jyrkille vuoristorinteille suuria määriä nopeakasvuisen ja sitkeän polylepis-puun taimia eroosion ehkäisemiseksi sekä veden varastoimiseksi ja suodattamiseksi, jotta sitä riittäisi lähteisiin ja kosteikkoihin alajuoksulla ([24]). Alkuperäiskansojen tietämys, jota ne siirtävät sukupolvelta toiselle usein suullisena perinteenä, on nähtävä inspiraation lähteenä, jota tulee tutkia ja hyödyntää toteuttamalla näiden väestöryhmien kanssa merkityksellisiä kumppanuuksia monissa yhteyksissä, myös vesidiplomatiassa.

3.4.4 Toisaalta on myös olennaisen tärkeää parantaa alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen perinteiseen tietämykseen ja sen ilmaisuihin liittyviä immateriaalioikeuksia. Tämä koskee perinteisiin pohjautuvia keksintöjä, kulttuurin ilmenemismuotoja, tuotemalleja, reseptejä sekä tavaroiden ja palvelujen maantieteellistä alkuperää ([25]).

3.4.5 Edistystä on hiljattain tapahtunut, mutta foorumeille, joilla alkuperäisväestöryhmät ja valtion- ja paikallishallinnot voivat käydä ennakkoon mielekästä vuoropuhelua veteen liittyvistä käytännöistä ja jotka mahdollistavat vuorovaikutuksen myös kansainvälisen yhteisön kanssa, on selvästi tarvetta. Pitkäjänteisten kumppanuussuhteiden rakentaminen ja luottamuksen ja keskinäisen kunnioituksen syventäminen hallintotahojen ja alkuperäisväestöjen, myös naisten ja nuorten, välillä edellyttää yhteisiin intresseihin ja yhteisymmärrykseen perustuvaa aitoa vuoropuhelua. Alkuperäiskansojen näkökulmat, tietämys ja ratkaisut sivuutetaan usein kansainvälisen tason päätöksenteossa. Alkuperäiskansojen järjestelmällinen osallistaminen kansainväliseen yhteistyöhön on näin ollen tarpeen myös sen varmistamiseksi, että alkuperäisväestön ihmisoikeuksia kunnioitetaan ja että näiden väestöryhmien koko potentiaali saadaan käyttöön.

3.4.6 Kaikkien alueiden kaikilla paikallisyhteisöillä on oltava käytettävissään infrastruktuuria, ja niiden on saatava tietoa ja koulutusta. Käytännön ratkaisuissa olisi kuitenkin otettava asianmukaisesti huomioon paikalliset olosuhteet ja kehitystaso, sillä vuoristoalueilla, saarilla ja pienissä ja syrjäisissä kylissä ilman kunnollisia juomavedensaantimahdollisuuksia asuvilla ihmisillä on hyvin erilaiset tarpeet ja mahdollisuudet kuin kehittyneempien alueiden asukkailla ja kaikkialle tarvitaan tilanteen mukaisia ratkaisuja. Koska paikallistason kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla on vesiasioissa ja haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien auttamisessa usein tärkeä rooli, ne olisi otettava mukaan paikallisiin päätöksentekoprosesseihin.

4. **EU:n kumppanuusmahdollisuudet**

4.1 EU voi vaikuttaa maailmanlaajuiseen vesistressin torjuntaan keskeisellä tavalla ulkosuhteissaan ja kansainvälisissä kumppanuuksissaan. Niiden lisäksi toteutetaan kansallisia avustusohjelmia. EU voi edistää vesivarojen kestävää hoitoa, veden ja sanitaation saatavuutta, koulutusta, vesihallintoa ja konfliktien ratkaisua laajasti, koska se on tällä alalla merkittävä avunantaja ja sillä on kehittynyt oikeudellinen kehys ja hyvät tekniset valmiudet. EU voi hyödyntää tässä yhteydessä myös kokemustaan sukupuolten tasa-arvon ja osallistavan päätöksenteon – myös nuorten osallistumismahdollisuuksien – kehittämisestä ja antaa tähän liittyviä ohjeita. Sillä voisi olla suuri merkitys, että apua tarvitseville ryhmille tarjotaan mikrorahoitusvälineitä.

4.2 Saharan eteläpuolisesta Afrikasta on tullut alueen erityisten demografisten, maantieteellisten ja poliittisten olosuhteiden vuoksi sinisen diplomatian polttopiste. Koska vesistressistä johtuva epävakaus Afrikassa tulee todennäköisesti heijastumaan MENA-alueelle ja EU:hun ja johtamaan ruoka- ja muuttoliikekriiseihin, Euroopan on ehdottomasti reagoitava asiaan ennakoivasti. Victorianjärven, Tšadjärven sekä Niilin, Nigerjoen ja Kongojoen vesistöalueilla esiintyy paljon vesistressiä, ja niihin on kiinnitettävä kiireellisesti huomiota: näillä alueilla on suojeltava ympäristöä ja ehkäistävä ilmasto- ja vesikatastrofeja, jotka voisivat aiheuttaa uusia konflikteja ja Eurooppaan suuntautuvia muuttoaaltoja.

([23]) *Indigenous women's realities: Insights from the Indigenous Navigator*, alkuperäiskansojen asioiden kansainvälinen työryhmä IWGIA ja ILO, 2020.
([24]) https://library.panos.co.uk/features/stories/seeds-of-water.html#0_00337302.
([25]) https://www.wipo.int/sme/en/traditional-knowledge.html.

4.3 Afrikka on Global Gateway -strategiassa ([26]) ja EU:n taloudellisen turvallisuuden strategiassa ([27]) EU:n keskeinen kumppani. Koska muut maailmanmahdit, erityisesti Kiina ja Intia, pyrkivät aktiivisesti varmistamaan jalansijansa Afrikassa, yhteistyö Afrikan kanssa on kiistatta äärimmäisen tärkeää EU:n taloudelliselle ja geopoliittiselle turvallisuudelle ja strategiselle asemalle maailmassa. EU:n on siksi kehitettävä kokonaisvaltainen Afrikka-strategia, johon sininen diplomatia kuuluu erottamattomasti.

4.4 Kun otetaan huomioon vesistressialueisiin ja erityisesti Saharan eteläpuoliseen Afrikkaan liittyvät haasteet ja niistä EU:lle seuraavat riskit ja mahdollisuudet, ETSK kehottaa perustamaan vähintään yhden Afrikassa sijaitsevan kohdealueen kanssa **kärkikumppanuusohjelman**, jonka puitteissa vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen eri osatekijöitä voidaan edistää yhdennetysti. ETSK ehdottaa, että ohjelmaan sisällytetään seuraavat toimenpiteet:

4.4.1 Kehitetään ja edistetään yhteistyössä juomavesi- ja jätevesi-**infrastruktuuria** ja siihen liittyviä palveluja, jotta WASH-palvelujen saatavuus paranisi. Tässä yhteydessä tulee painottaa erityisesti kestävyyttä, ympäristövaikutuksia ja ennallistamistoimia.

4.4.2 Autetaan kehittämään paikallisia yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen valmiuksia, helpotetaan opiskelijavaihtoa EU:n kanssa ja edistetään EU:n osaajareserviin liittyviä mahdollisuuksia kestävän vesihuollon ja sinisen diplomatian edellyttämien **taitojen ja osaamisen** parantamiseksi, mutta vältetään tässä yhteydessä aivovuotoa ja edistetään kiertomuuttoa ([28]). Tyttöjen ja naisten koulutusta olisi tuettava erityistoimin.

4.4.3 Tehdään yhteistyötä **sinisen teknologian** sekä sen yhteydessä tarvittavan sähköteknologian alalla, jotta voidaan parantaa WASH-palvelujen saatavuutta, vedenkäytön tehokkuutta, saastepäästöjen valvontaa ja puhtaan veden saannin varmuutta. Teknologiavalinnoissa tulee ottaa paikalliset olosuhteet asianmukaisesti huomioon.

4.4.4 Parannetaan edellytyksiä ja valmiuksia perustaa paikallisia yrityksiä, jotta yhä useammat ryhtyisivät **yrittäjiksi** ja työllisyys kohenisi. Nuorille yrittäjille ja naisyrittäjille olisi annettava erityistä tukea.

4.4.5 Edistetään työelämää koskevien kansainvälisten yleissopimusten täytäntöönpanoa kunnollisten **työolojen ja -ehtojen** varmistamiseksi. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä siihen, ettei ketään syrjitä sukupuolen tai etnisen alkuperän perusteella ja että ihmisoikeuksia kunnioitetaan.

4.4.6 Käynnistetään paikallisten poliittisten päättäjien ja eri intressiryhmien yhteistyö **osallistavan päätöksenteon ja sinisen diplomatian** tehostamiseksi. Tällaisen useiden eri sidosryhmien vuorovaikutuksen avulla olisi pyrittävä lisäämään nuorten, naisten ja alkuperäisväestön mahdollisuuksia myötävaikuttaa veteen liittyvien ongelmien ja konfliktien ehkäisyyn ja ratkaisemiseen.

4.4.7 Kehitetään yhteistyössä digi-infrastruktuuria ja digitaalisia yhteyksiä, jotta vesihuollossa sekä vesialan koulutuksessa ja viestinnässä voidaan hyödyntää **digitalisaation** tarjoamia mahdollisuuksia. Myös paikallisyhteisöjen digitaalisia taitoja tulee kehittää.

4.4.8 Otetaan **EU:n kansalaisyhteiskunta** mukaan ohjelmaan ruohonjuuritason tietämyksen ja kokemusten vaihdon tehostamiseksi. Olemassa olevia yhteistyörakenteita olisi hyödynnettävä kaikilta osin.

4.4.9 Osoitetaan ohjelmalle riittävä **rahoitus** mm. infrastruktuurin kehittämistä, koulutusta, useiden eri sidosryhmien välistä vuoropuhelua ja liiketoimintaa varten, jotta edellä mainitut toimenpiteet pystytään toteuttamaan.

([26]) https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/global-gateway/opinions.
([27]) https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-economic-security-strategy.
([28]) EUVL C 75, 28.2.2023, s. 136.

4.4.10 **Seurataan ja arvioidaan** ohjelman täytäntöönpanoa ja vaikutuksia, jotta ohjelmaa voidaan tulevaisuudessa tehostaa. Ensisijaista huomiota tulee kiinnittää tuloksiin, jotka liittyvät nuoriin ja naisiin sekä paikallis- ja alueyhteisöihin vesivarojen hallinnan ja vesipolitiikan kohteina mutta myös niihin osallistuvina toimijoina.

Bryssel 4 päivänä joulukuuta 2024.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Oliver RÖPKE